SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1477

av Heléne Björklund (S)

Långsiktiga insatser mot ofrivillig ensamhet bland äldre

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka pensionärsorganisationernas långsiktiga ekonomiska förutsättningar för att förebygga och motverka ofrivillig ensamhet bland äldre, med särskilt fokus på uppsökande verksamhet, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Ingen människa ska behöva leva sitt liv i ofrivillig ensamhet. Att ha människor omkring sig, känna gemenskap och vara en del av ett socialt sammanhang är viktigt för både hälsan och livskvaliteten. Det gäller under hela livet, men kan få särskilt stor betydelse på äldre dagar. För många äldre förändras de sociala kontakterna när arbetslivet tar slut, en livspartner går bort eller vänner och anhöriga försvinner. Sjukdom, nedsatt rörlighet eller begränsad ekonomi kan också göra det svårare att delta i sociala aktiviteter.

Ofrivillig ensamhet är en viktig folkhälsofråga med tydliga samband med såväl psykisk som fysisk ohälsa. Enligt Socialstyrelsens lägesrapport 2025 upplever 26 procent av personer över 60 år måttliga besvär av ensamhet och 8 procent allvarliga besvär. Folkhälsomyndighetens nationella strategi mot ensamhet för åren 2025–2029 är ett viktigt steg mot ett mer samlat arbete. Men för att ambitionerna ska bli verklighet krävs konkreta och långsiktiga insatser.

Här spelar pensionärsorganisationerna en mycket viktig roll. Genom PRO, SPF Seniorerna, SKPF Pensionärerna och andra föreningar skapas mötesplatser och aktiviteter runt om i landet. Föreningslivet erbjuder gemenskap där människor möts som jämlikar, skapar vänskapsrelationer och känner sig behövda. Samtidigt finns en viktig utmaning. De äldre som är mest ensamma är inte alltid de som kommer till föreningarnas aktiviteter. För den som levt isolerad länge kan tröskeln vara hög. Det kan behövas någon som ringer, gör ett besök eller följer med till en aktivitet första gången.

Därför räcker det inte att enbart erbjuda aktiviteter. Vi måste också bli bättre på att nå dem som inte själva söker sig till gemenskapen. Pensionärsorganisationerna har redan värdefull erfarenhet av uppsökande arbete. Genom det gemensamma projektet Inte ensam utvecklade PRO, SPF Seniorerna och SKPF Pensionärerna metoder för att nå äldre utanför den ordinarie föreningsverksamheten. Dessa erfarenheter bör tas till vara och utvecklas, inte minst genom bättre samverkan med kommuner, äldreomsorg och hälso- och sjukvård.

För att lyckas krävs långsiktiga ekonomiska förutsättningar. I dag finansieras delar av arbetet mot ofrivillig ensamhet genom tidsbegränsade statsbidrag och projektmedel. Sådana satsningar kan vara värdefulla, men skapar också osäkerhet och försvårar planeringen. Att bygga relationer och nå människor som levt länge i ensamhet är inget kortsiktigt projekt. Det kräver kontinuitet, förtroende och uthållighet. Staten bör därför se över möjligheterna att ge pensionärsorganisationerna ett mer stabilt och långsiktigt ekonomiskt stöd, med särskild inriktning på verksamhet som når äldre utanför befintliga sociala sammanhang.

Det finns redan en omfattande ideell kraft i Sverige, med människor som varje dag bidrar till att andra får en rikare och mer meningsfull tillvaro. Den kraften behöver tas till vara och ges bättre förutsättningar.

Heléne Björklund (S)